

INTEROGAȚIA REFLEXIVĂ

**EDITURA SITECH
CRAIOVA**

1	22
2	22
3	22
4	22
5	22
6	22
7	22
8	22
9	22
10	22
11	22
12	22
13	22
14	22
15	22
16	22
17	22
18	22
19	22
20	22
21	22
22	22
23	22
24	22
25	22
26	22
27	22
28	22
29	22
30	22
31	22
32	22
33	22
34	22
35	22
36	22
37	22
38	22
39	22
40	22
41	22
42	22
43	22
44	22
45	22
46	22
47	22
48	22
49	22
50	22
51	22
52	22
53	22
54	22
55	22
56	22
57	22
58	22
59	22
60	22
61	22
62	22
63	22
64	22
65	22
66	22
67	22
68	22
69	22
70	22
71	22
72	22
73	22
74	22
75	22
76	22
77	22
78	22
79	22
80	22
81	22
82	22
83	22
84	22
85	22
86	22
87	22
88	22
89	22
90	22
91	22
92	22
93	22
94	22
95	22
96	22
97	22
98	22
99	22
100	22

Capitolul I. Importanța caracteristicilor psihologice în abordarea erotică....	9
I.1. Considerații generale.....	9
I.1.1. Erotetica - disciplină științifică. Definiție și importanță	9
I.1.2. Aplicațiile eroticii în științele socio-umane.....	18
a. Erotetica în practica teologică	19
b. Erotetica în medicină.....	20
c. Erotetica în armată	22
d. Erotetica în presă	22
e. Erotetica în sociologie	25
Capitolul II. Profilul psihocomportamental al celor care comit infracțiuni....	29
Specificitatea Actului Judiciar.....	29
II.1. Prezentare generală	29
II.2. Probleme și orientări.....	48
II.3. Fenomenul infracțional	64
II.4. Rolul eredității și mediului în determinarea infracționalității	71
II.5. Personalitatea infractorului	78
II.6. Categoriile de infractori și particularitățile psihologice ale acestora	95
II.7. Hoții și tâlharii	100
II.8. Asasini.....	119
II.9. Psihanaliza în activitatea judiciară.....	130
II.10. Interpenetrarea problemelor.....	136
Capitolul III. Caracteristicile eroticii judiciare	141
III.1. Importanța eroticii judiciare în contextul eroticii generale	141
III.2. Tehnicile eroticii judiciare și necesitatea cunoașterii lor	145
III.3. Tăcerea voită în ancheta judiciară	158
III.4. Tactica audierii în procesul penal.....	161
III.5. Ancheta judiciară din perspectiva psihologică.....	165
III.6. Procedeele tactice de audiere: între manipulare și coerciție	167
III.7. Anchetatul și anchetatorul-actori al duelului psihologic.....	174
III.8. Procese de percepție și de memorare a faptelor de către infractori.....	175
III.9. Abordarea infractorilor în funcție de particularitățile psihologice ale acestora	181
III.10. Portretul psihologic al anchetatorului	187
III.11. Elemente de tactică criminalistică și de psihologie în ascultarea suspectului, a învinutului sau inculpatului	193
III.12. Pregătirea în vederea ascultării.....	194
III.13. Verificarea declarațiilor învinutului sau inculpatului	206
III.14. Etapele ascultării învinutului/inculpatului. Confruntarea psihologică dintre anchetat și anchetator	207

IMPORTANȚA CARACTERISTICILOR PSIHOLOGICE ÎN ABORDAREA EROTETICĂ

I.1. Considerații generale

I.1.1. Erotetica - disciplină științifică. Definiție și importanță

Erotetica, etimologic provine de la grecescul "erotema" care înseamnă întrebare. Erotetica are ca obiect interogativitatea și se definește îndeobște ca fiind știința și arta de a pune întrebări și de a obține răspunsuri. Această disciplină științifică s-a impus pe firmamentul științelor destul de târziu, ca o ramură distinctă, cu un domeniu propriu: al întrebărilor și răspunsurilor, al raționalității și interogativității, al ordinii, clasificării și al întrebuirii propozițiilor interogative. Privită din perspectivă logică ea are drept preocupări principale "natura, structura și particularitățile logice ale întrebărilor și răspunsurilor, tipurile de întrebări și răspunsuri, raporturile logice dintre întrebări și dintre ele și răspunsuri, condițiile punerii corecte și ale soluționării întrebărilor ș.a." (Poenaru, 1998, p.3 și Grecu, 1982, p.12).

Dorința de a ști a pune întrebări este foarte veche. Cu ajutorul lor omul a putut să descopere cine a făcut sau nu a făcut ceva. De aceea, pentru început nu se diferențiază o disciplină distinctă care să aibă ca principal obiectiv întrebările. Cu toate acestea "încă Aristotel observase că există o legătură între genurile de întrebări puse și sublinia că în realitate cunoașterea constă în răspunsurile la aceste întrebări." (Poenaru, 1998, p.5). Într-adevăr, cunoașterea a apărut și s-a dezvoltat la început ca o serie de răspunsuri pe care oamenii și le-au dat singuri la întrebările puse: de ce plouă?; de ce ninge?; de ce răsare soarele?. Toate au fost întrebări inițiale la care oamenii și-au răspuns într-un fel sau altul. Problema a apărut după ce omenirea a ajuns să stocheze o anumită cantitate de informație. Apărea necesitatea ca informația să fie diseminată spre generațiile tinere. Cum trebuie distribuite cunoștințele, dar mai ales, cum clarificăm neînțelegerile au fost problemele care s-ar fi putut ridica atunci.

Cu toate dificultățile începutului, oamenii nu au lăsat ca acumulările lor să se piardă și așa, încet, încet, unii s-au diferențiat de ceilalți "colegi" prin cantitatea de informații stocate, rapiditatea stocării informației, dar mai ales prin modul în care puneau întrebările. Se spune, de altfel că "oamenii deștepți se cunosc nu după felul cum răspund, ci după felul cum pun întrebările".

Primul care a avut preocupări explicite despre întrebări și modalitățile de a pune corect întrebări, a fost **Socrate**. El face o diferențiere între întrebările catehetice, care închid posibilitatea interlocutorului de a mai participa la discuție și întrebările maieutice, care ajută subiectul să înțeleagă și să rezolve problema. În zilele noastre metoda socratică nu se mai bucură de o aderență atât de mare ca în trecut. Oricum "studiul dialogului socratic după modelele așa zis clasice (**Platon, Menon, Gorgias, Protagoras** ș.a. în care Socrate este un examinator activ, ori **Xenofon, Amintiri despre Socrate**, în care acesta arată felul cum Socrate își îndruma discipolii în arta dialogării), ca și analiza transpunerii lui în școala făcută de Hans Aebli, Gilbert Leroy sau Guy Palmade, învederează că folosirea acestei metode, privită în mod tradițional ca semn al unei predări bune, trebuie revizuită." (Poenaru, 1990, p.39).

Astăzi învățământul tinde să ajungă la un mod de predare care să fie de fapt un dialog purtat mai mult de elevi cu profesorii și nu invers, pentru că elevii, respectiv studenții, sunt cei care au nevoie de informații și nu profesorii. Din păcate învățământul de pretutindeni este dominat de profesorii care pun întrebări în urma cărora cei educați nu rămân cu prea multe informații, sau chiar cu nimic pentru că "în cazul metodei <<maeutice>>, elevii răspund unor întrebări distincte, iar profesorul conduce procesul de ansamblu. Chiar dacă răspund unor întrebări parțiale, nu înseamnă că elevii înțeleg în mod necesar arhitectura totală a raționamentului. De fapt, cu cât întrebările sunt mai numeroase și mai precise, cu atât elevii sunt mai puțin activi." (Palmade, 1975, p.39 și p. 111).

Metoda erotetică, datorită noutății aparente, este foarte puțin cunoscută și mai ales utilizată. **Aristotel** oferă acestei discipline rangul de știință în cadrul logicii sale. Dintre contribuțiile de pionierat ale lui Aristotel voi aminti câteva:

- ✓ **ARISTOTEL** a făcut distincție între <<silogismul cu premise demonstrative>>

care face obiectul demonstrației și al științei în general și <<silogismul cu premise dialectice>> (întrebările) - care face obiectul <<logicii problemelor>>.

✓ ARISTOTEL își permitea să atenueze deosebirea dintre <<judecată>> și <<întrebare>>(care apare la el ca <<problemă>>), această deosebire fiind redusă doar la forma de exprimare:<<propoziția dialectică>>(problema) - fiind o întrebare cu alternativă contradictorie iar <<propoziția care exprimă o judecată ca premisă>> - fiind o pronunțare pentru una dintre cele două alternative contradictorii.

✓ ARISTOTEL subliniază în lucrările sale că <<judecata în general>>, ca obiect al logicii poate fi adevărată sau falsă, pe când întrebarea nu este nici adevărată și nici falsă căci, în concepția sa, adevărul și falsul vin din unirea sau din separarea în gândire a ceea ce este în realitate unit sau separat; ceea ce este posibil doar în cazul judecății și nicidecum în cazul întrebării, rugăminții, ordinului, ș.a." (Poenaru, 1998, p.3).

De la Aristotel și până în zilele noastre erotetica a parcurs un drum destul de sinuos. La început a fost preluată, ca preocupare teoretică și practică, de scolastică. Învățații scolasticii au dezvoltat un mod rigid de interogare, cum era, de altfel, întregul lor stil de viață. Pentru a se mai face un pas înainte a fost nevoie de "intervenția în forță" a lui "**Francis Bacon** (1561 - 1626) în Anglia și mai ales **Rene Descartes** (1596 - 1650) în Franța, care s-a opus tradiției scolastice și au abordat problematica logicii în legătură cu proiectele lor de a întemeia o <<metodologie a științelor>>." (Poenaru, 1998, p.3). Acum asistăm la o diferențiere a științelor empirice de cele practice, precum și la dezvoltarea unor moduri diferite de abordare a lor dar, în același timp, caracteristice fiecăreia. "În acest context au început și s-au dezvoltat preocupările de constituire a unei << logici interogative >> sau << logici erotetice >> în spiritul și cu mijloacele logicii matematice, având ca stimulent atât (1) succesele recente ale logicii înseși aflată în plin proces de proliferare cât și (2) dezvoltarea cunoașterii științifice și (3) intensificarea discuțiilor filosofice privind caracterul problemelor filosofice precum și privind criteriile de diferențiere dintre problemele filosofice și problemele științifice, dintre probleme și pseudoprobleme (Poenaru, 1998, p.4). Așa s-a ajuns ca în zilele noastre erotetica să aibă o serie de legi proprii, reguli specifice, o ordine bine definită în tot ceea ce ține de eficacitatea întrebărilor și promptitudinea răspunsurilor.

Spre exemplu **Petre Botezatu** arată că preocuparea eroteticii este:

✓ " Cercetarea limbajului interogativ în triplă perspectivă;

- a) a relațiilor dintre semne (sintaxa logică);
- b) a relațiilor dintre semne și obiectele la care se referă (semantica logică);
- c) a relațiilor dintre semne și subiecții care le utilizează (pragmatica logică).

✓ Problemele de **sintaxă logică** se referă la :

- a.1. Structura și clasificarea întrebărilor;
- a.2. Simbolizarea și calculul logic.

✓ Problemele de **semantica logică** se referă la:

- b.1. Presupozițiile (supozițiile) întrebărilor;
- b.2. Răspunsurile întrebărilor.

✓ Problemele de **pragmatică logică** se referă la:

- c.1. Scopul și utilizarea întrebărilor;
- c.2. Atitudinea interogativului și interogantului față de întrebări și răspuns."

(Poenaru, 1998, p.5).

Astfel, s-a ajuns ca întrebarea să cunoască o structură logică, ce e caracterizată de câteva elemente esențiale:

"1. << *Ceea ce este dat* >>, adică știut de către cel care întreabă, numit cu termenul latin << datum questionis >> folosit pentru prima dată de către logicianul polonez **R. Ajdukienicz**. Pentru **Eugeniu Speranția** termenul recomandat de el ar fi << terminus querens >> (termenul cunoscut);

2. << *Necunoscuta întrebării* >>, care constă dintr-un cuvânt sau dintr-o expresie de felul: cine, ce, care, cât, unde, de când, în ce fel, ș.a., care evidențiază cererea de informație conținută în întrebare. Eugeniu Speranția l-a denumit << terminus quaeritus >> (termenul care desemnează lacuna);

3. << *Domeniul de variație al necunoscutei întrebării* >>, care se referă nu la numărul răspunsurilor, ci la calitatea acestora în sensul calificării lor ca << termeni >> în general <<termeni descriptivi >> (fie generali, fie singulari), dar și ca << termeni nedescriptivi >> adică nume proprii;

4. << *Generatorul de întrebări* >> (matricea întrebării) a fost introdus de **M.**

Brüge; el este funcția propozițională care produce problema prin aplicarea operatorului << ? >> o dată sau de mai multe ori. De exemplu, la întrebarea << Cine este inculpatul ? >>, generatorul este << X este inculpatul >> căci această propoziție naște întrebarea;

5. << *Dezideratul întrebării* >> - a fost introdus de **J. Hintikka**; el are sens doar într-o logică interogativă bazată pe logica epistemică și desemnează acea stare de lucruri (epistemică) a cărei realizare o dorește cel care întrebă căci << însușirile logice ale unei întrebări sunt determinate, în primul rând, de dezideratul său >>.

Hintikka atribuie termenului << deziderat >> semnificația identică cu termenul <<situația cognitivă>> introdus de **L. Aqvist**, adică situația pe care vrea să o realizeze cel care pune întrebarea." (Poenaru, 1998, p.7).

În viața de zi cu zi, omul nu folosește doar un anumit tip de întrebări, ci le adaptează situației prezente pentru a avea un maximum de eficacitate.

Pentru o mai sugestivă clasificare voi utiliza o clasificare a întrebărilor însoțită de exemple din lucrarea prof. **Romeo Poenaru**, Erotetica.

